

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 6 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 76.

Sibiu, 22/4 Octobru 1879.

Anulu II.

Budapesta — Bucuresci.

Diariile din Bucuresci cu „Romanulu“ în frunte anunțiasera mai deunăzi venirea în capital'a Romaniei a domnului Ujfalussy, prefectu în comitatulu Severinului, limitrofu cu Valachi'a mica, la care ungurii își formulădă dreptu istoricu de posesiune de înainte cu vreo 600 de ani, sub titlu de Banatulu Severinului, pe care-lu ocupase în secolulu trecut și imperatulu Carolu VI de joi până mai apoi. Dn. Ujfalussy și-a petrecutu câteva zile prea bine în Bucuresci și pe airea, a datu visita și d-lui presiedente alu camerei, care ia întors'o îndată, precum ceru legile stricte ale bune-cuviinție între omeni de rang și de pozițiune înaltă. Dn. Ujfalussy nu este vrasmasiu alu națiunei romanesci și ne place a crede, că nici nu ar putea se fia, pentru că și domni'a-sa este vitia de romanu, ne cunósce și limb'a binisioru. Dn. prefectu inse nu a potutu se mérga la Bucuresci numai asia, pentru flori de maru, din o simpla distractiune, tocma acuma, candu acasa la prefectur'a sa nu'si vede capulu de multele afaceri. S'a intemplatú inse, că din personalulu superioru dela ambasad'a austro-ungarésca mai nici-unu functionariu se nu cunósca limb'a nóstra, că cu ajutorulu ei se póta veni în contactu mai de aprópe cu romanii, și totusi lips'a de a o cunósce bine este chiaru acuma fórté simțita. Dn. Ujfalussy în pozițiunea sa eminenta de prefectu ar fi în stare se faca guvernulu unu mare servitiu, mai mare chiaru decâtu br. Szentkeresztii.

Se mai afla inse și alti ungureni de distincțiune, carii mergu și vinu că nici-odata mai înainte între B.-Pest'a și Bucuresci, nu pentru altu-ceva, ci numai că se faca cunoscintia cu cei mai de frunte barbati de statu ai Romaniei. Alta dorere de capu nu au, ci numai cătu imitédia pe archiducele Albrecht, a carui visita caldúrosa la Sinai'a le camu turburase somnulu. Asia „Pesti Napló“ cu br. Ivoru Kaas în frunte, a trimisú pe foiletonistulu seu (subscrisu Dr. Th—y L—s) la Bucuresci, că în societate cu dn. Szekulisz directorulu „Daciei“ se faca cunoscintie interesante. În fine înainte de plecarea „au cerutu audientia“ și la dn. Titu Maiorescu; dara o servitóre secuénca necunoscúndu'l a disu unguresce cătra servitiu: „Se ia draculu pe atâti venetici câtú mai

deschidu usile domnului.“ După acestu complimentu secuiescu inse dn. Maiorescu îi primí fóra nici-o greutate. Foiletonistulu unguru admira locuinti'a frumoasă și curată, cumu și bibliotec'a dlui Maiorescu, după aceea descrie pe largu conversatiunea „interesanta“ ce avura, a carei thema principale a fostu atentatele de magiarisarea romanilor din Transilvani'a etc., pentru care dn. Maiorescu muștră în termeni prea seriosi pe magiari; éra Th—y se apară totu numai cu ciangaii din Moldov'a, că-ci altu-ceva nu scia se mai incurce. Cu tóte acestea elu afla, că romanii din Romani'a se topescu de mult'a dragoste fratiésca ce simtu cătra magiari și dau se pricépa, că romanii ardeleni cu portarea lorú le facu neplaceri. Dara pe dn. Maiorescu ilu afla mare contrariu la totu ce se dice autonomia, și altele că acestea, care se potu citi în aristocraticulu „Pesti Napló“ Nr. 230 din 24 Septembrie a. c., în acelasu Nr. în care br. Kaas își începe primulú seu asia: „Brutalitatea a devenitu în Ungari'a sistema gubernamentale,*”) și termina cu sententi'a latina: Dela capu se inpute pescele.

Daco-romanismulu și Magiarismulu. Dela unu timpu încóce alu doilea diariu aristocraticu „Magyarország“ din B.-Pesta își tine și elu unu corespondente în Bucuresci. Din epistolele aceluia se vede, că baiatii cu cari are a face, îi léga de nasu diverse secrete de ale lorú, pe care densulu le și trimite caldisióre la B.-Pest'a. Cine cunósce bine pe „baiatii“**) din capital'a Romaniei, ne va crede noue, că aceia sunt în stare se întórea capulu chiaru și la omeni seriosi, sau cum dicu ei, se'i bage în draci, se'i scóta din cumpetu. Pe corespondentele magiaru ei l'au ametitu și inbetatu cu totulu, pentru-că între multe alte „palavre“, éta ce scrie densulu domnilorú sei: D-vóstra nu cunósceți de locu pe romani și Romani'a, éra în cătu iati cunósce, sunteți fórté reu informati.

Idealulu celu mai placutu alu romanilor este Daco-romani'a lorú. Ei au suferitu multu dela muscali, și totusi se tîneti minte, că în resboiulu

*) A brutalitás Magyar-Országön kormány rendszérévé lón.

**) În Munteni'a numirea de baiatu se dá de comunu și la tineri dela 18 până la 25 de ani, pe carii noi dincóce de munti îi numimu junisiori, junisiani, juni, fetiorandri și fetiori.

Austro-Ungariei cu Russi'a regimentele romanesci nu se voru bate alaturea cu brigadele austro-unguresci, ci alaturesa cu cele russesci, cu alu carorú ajutoriu au se castige Transilvani'a cu câteva comitate din Ungari'a și cu Bucovin'a. Apoi vedeti bine, că ei se tînu frati și nepoti ai italianiloru, cu cari s'au întielesu, că pre candu armat'a italiana va navalí asupra monarchiei nóstre, se tréca și romanii încóce. Romanii inse mai au și altu planu: a recastiga Basarabi'a cu ajutoriulu Austro-Ungariei. Voi rideti în B.-Pest'a și tîneti aceste planuri numai de fantasii romanesci; evenimentele inse au se ve bage cătu mai curendu mintile în capu. Valachii au se'si puna la licitatiune armat'a lorú, care se va bate alaturea cu celu ce le va da mai multu.

Corespondentele afla, că acelu idealu și acele dorinție ale romaniloru nu sunt de condamnatu, că-ci ele curgu din natur'a lucrurilor; tocma pentru aceea inse elu róga și conjura pe guvernulu, pe dieta și pe toti magiarii, că se nu'si mai faca scrupolu din legile internationali, ci se'si faca legi private numai după cum le dictédia interesele lorú. Deci se se apuce de magiarisarea generale și definitivă a toturorú romaniloru fóra nici o esceptiune, și dacă acestu scopu nu se póte ajunge prin scóle, se ia în ajutoriu și armat'a, forti'a física asia, cătu pre candu voru veni trupele romanesci, se nu mai afle nici-unu pitioru de romanu în Transilvani'a și Ungari'a!

Aci apoi corespondentele minte unu dicúndu, că ministeriulu Braténu romanisédia pre toti ciangaii și neciangaii, pe tóta lumea. Totu-odata elu se bucura fórté, că ostenelele d-lui Boerescu nu aru fi avutu nici-unu resultatu bunu pe la curțile europene, că jidovii aru fi pacalitu reu pe romani, și că ministeriulu actualu, heterogenu cum este compusu, are se cadia cu sgomotu; în fine că și cestiunea Arab-Tabiei face griji mari Romaniei.

Cine voiesce se aiba probe și mai multe de amicitia romano-magiara, se nu'si pregete a le cauta în „Magyarország“ Nr. 268 din 28 Septembrie a. c. pe column'a a dou'a, precum și în alte diarie. Noi aflamu de prisosu ori-ce comentariu la ele. Totu ce amu avea se adaogemu din partea nóstra ar fi, că nici-odata în viétia nóstra nu amu vediatu pe romanii Transilvaniei etc. mai decisi a'si conserva nepângarita nationalitatea și limb'a

Foisior'a „Observatoriulu“.

Secretariulu Aronu Budai alias Budénu.

Academi'a romana a luatú tóte mesurile că se asiedie cătu mai curendu monumentulu lui Alexandru J. Papiu, astrucatu langa un'a din bisericile romanesci suburbane dela Sibiu, edificata în secolulu trecut, pe candu era preste putintia a avé biserici de ritu orientale în lăintrulu fortificatiuniloru cetatiei. Dilele trecute mergédu cu unu amicu se luamu situatiunea în mai de aprópe consideratiune, amiculu nostru protopopulu ne reflectá și la mormentulu lui Aronu Budai, strimtoratu între perețele bisericei și între încintea (stoboru, palantulu) de cătra strada, éra că semnu că este acolo îngropatu, nesce arbusti (malini?) crescuti pe mormentu.

M'a sagetatu la ánima candu am vediatu acea batjocura ce cade în capulu consangeniloru repaosatului și mi-am adusu aminte între altii, de mormentulu lui Petru Maioru repaosatu în Bud'a, pe care cautandú-lu în Aug. 1839 cu revisorulu de carti, mai tardiu canoniculu Aronu, în cimiteriulu unde ni s'a spusu că pausédia, nici de urma nu 'iam datu. Precum Petru Maioru, asia și Aronu Budai a datu cătu a traitu, a lasatu și prin testamentu averea sa la nepoti și nepóte, că-ci casatori'a sa fusese stérpa.

Cine a fostu acelu Aronu Budai? Elu a fostu în dilele sale pentru Transilvani'a ceea ce este în dilele nóstre unu secretariu de statu în ministeriulu finantielorú, cu acea distincțiune inse, că astadi secretarii esu din tóte tufeles, candu din contra, înainte cu 50—100 de ani a inaintá la rangulu de secretariu în gubernu sau la tesaurariatu, presupunea că a servitu cineva celu puçinu 25 de ani în functiuni inferiori, éra dacă a fostu romanu, au avutu a suferi persecutiuni și denuntii diverse în tóte stadiile prin care trecea; în totu casulu inse trebuia se fia fostu descinsu din vreo familia nobile, sau celu mai puçinu de cetatiénu (Bürger) liberu

patricianu și se fia de vreo confessiune religiósă din cele privilegiate (religio recepta). Pentru-că se ajunga unu romanu la rangulu de consiliariu și cancelariu, precum au ajunsu unu Mehesi, unu Stef. Costa, mai apoi unu Sam. Popu, unu Pacurariu (Juhász), trebuia se se fia intemplatú ceva extraordinariu pe la cabinetu și la Cancelari'a de curte din Vien'a, adeca cam precum am ajunsu că se vedemu că s'a întorsu rót'a de 10 ani încóce.

Nepotimei lui Budai 'ia fostu lene se scria macaru o genealogia și biografia séca după mórtea unchiului lorú. Noi scimu atáta, că repaosatulu în d-nulu a fostu fiu de preotu și nobile.

Preotulu Budénu, parochu în comun'a Cícmeu, din comitatulu Hunedórei pe valea Murasiului, au avutu 10 prunci, adeca: 1) Joanu, carele studiese mai antaiu în Blasiu de unde pare că a fostu tramisú la cursulu de teologia în Leopole (Lemberg), că-ci și în seminarulu de acolo se tramitea odinóira. Acestu Joanu a remasu în Leopole, unde invetiandu limbii, și aplicatu la gubernulu Galitiei, ajunsu la rangulu de consiliariu, lasá pe urm'a sa prea interesantele scrieri lexicografice și poetice, dintre care cele mai multe se afla astadi în proprietatea academiei romane din Bucuresci, pentru-că ardelenii nu leau sciutu pretiui. 2) Aronu, secretariu la tesaurariatu, ajunsu la betranetie în pensie și în acésta condițiune man'a drépta a episcopulu Vasilie Moga în tóte afacerile mai grele a le diecesei sale, mai alesu facia cu gubernulu, cu cancelari'a transilvana, cu cabinetulu din Vien'a, cu diet'a, și în tóte cele interconfesionale, pre cătu timpu bietulu episcopu în acelea înpregiurari nu avea pre nimeni din coreligionarii sei capabile de a portá o péna că aceea, precum nu avuse nici succesorulu seu în anii de antai, ci trebuia se ia în serviciulu seu câte o pena luterana sau de rom.-catholicu, mai alesu sasu, ceea ce lui Moga nici-decum nu'i convenia se faca. 3) Antonie, fostu functionariu la magazinele de sare dela Aradu, care avuse și elu unu fiu anume Carolu, fostu oficeru la ulani, mai tardiu totu functionariu la magazinele dela Oradea mare. 4) Petru fostu

maioru la unu batalionu de grenadiri, a picatu că omu în tóta virtutea, în una din bataliile austro-francesci, nu se scie în care, că nici atáta memoria nu i s'a conservatu bravului ostasiu. 5) Nicolae, functionariu la salinele dela Uiór'a (Fortaréti'a noua), care avú unu fiu Andreiu și 2 fiice, Veronica maritata cu Joanu Bota cantoru în Aradu, și Mari'a maritata cu Teodorutiú comerciantu în Hondolu. 6) Josifu, în loculu tata-seu parochu în Cícmeu, care avú 3 fii, Joanu parochu totu acolo, Nicolae cantaretiu, Josifu invetiariu, apoi notariu în comun'a Berii. 7) Solomonu, preotu în Homorodu; fiulu acestuia preotu în Turdasii. 8) Mari'a, soci'a parochulu Balomiri. 9) Sofi'a, soci'a preotulu Hiesiu din Orasteia. 10) Dina, soci'a baiasiului Georgie Borca din Hondolu.

Mai sunt în dilele nóstre preoti romanesci, binecuvéntati cu multime de prunci, și totusi îi dau pre toti la scóle, luptandu, scie D-dieu cu câte greutati, pentru-că precum dice poporulu, „se faca omeni din ei.“ Aronu Budai inse a fostu de 84 de ani candu a repaosatu în 29/17 Martiu 1847*), prin urmare s'a nascutu în a. 1763 adeca înainte cu 116 ani, în dilele Mariei Teresiei, pre candu scólele din Blasiu abia se infintiasera și baiatii invetiá se scria cu betsióre pe nasipulu din piatia, éra érn'a în nea. Dacă educatiunea tinerimei este împreunata și astadi cu greutati, se judecamu cum a trebuitu se lupte parochulu din Cícmeu înainte cu 100 de ani, pentru că se'si tîna siepte fetiori pe la scóle asia, în cătu din unulu se se aléga consiliariu guberniale, altulu secretariu la departamentulu finantielorú, unulu maioru în armata, doui functionari civili și doi preoti.

Dacă insurgentií unguri nu aru fi datu flacariloru în Martiu 1849 partea cea mai mare din archivulu diecesanu asiediatu în resiedinti'a de atunci strad'a Cisnadiiei Nr. 7., — chronicarii nostrii aru avea ocasiune de a cunósce ce a facutu A. Budai pentru clerulu și poporulu gr.-

*) A se vedé scurtulu necrologu în „Organulu luminarei“ Nr. 14 din 5 Aprile 1847.

romanésca curata, că tocma de cinci luni încôce, si nici-odata magiarismulu nu a facutu unu fiasco mai mare decâtu atunci candu au crediutu, că se voru afla romani că se'si vendia limb'a si demnitatea nationale pentru câte 60 cruceri pe di, pentru acea simbria de proletari flamendi, sau si pentru câte 50 fl. numiti subventiune, dati inse la popi recomandati ministrului prin subprefecti, totu din pungile romaniloru.

In câtu pentru pacalitur'a jidovésca, apoi chiaru evenimentele dilei dau de minciuna pe corespondente. Romanii nepreocupati potu se fia fôrte indestuliti cu rezultatulu emanciparei jidovesci. Restulu remane la viitoriu, la poterea de viétia, la prudenti'a si energi'a natiunei.

Mesur'a tiranica si nerusinata, ceruta de cătra corespondente spre a magiarisa pe natiunea romana, se va sfarma si nimici lovită de atotopotenta opiniune publica a Europei civilisate.

Transilvani'a.

Sibiiu, 1 Oct. n. Observandu noi că publiculu incepe a se interesa érași de afacerile asociatiunei transilvane, pana se ésa Analile sale la 1 Ian. a. v., noi continuamu a mai publica si in acestea colonne unele acte de ale ei, intre altele si:

Ratiociniu

despre perceptele si erogatele cassei „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“ pro 1878/9.

Intrate

	fl.	cr.
La adunarea generala a XVII tinuta in Sim-leu la 4 si 5 Aug. 1878 au remasu in restu	70725.36	1/2
In anulu curente 1878/9 au intratu:		
Taxe dela membrii fundatori si ordinari	2295.—	
„Pentru diplome“ ajutatori si alte oferte	254.50	
„Pentru diplome“	40.—	
Interese dela osebite Obligatiuni de statu si actii de institute publice	2919.58	1/2
S'au scosu din cass'a de pastrare capitalu si interes. decadiute	666.85	
S'au elocatu successive de nou in cass'a de pastrare la „Albin'a“	766.85	
Pentru o obligatiune ungunena sortata	104.—	
S'au cumperatu una obligatiune urbariala transilvana	105.—	
Pentru esemplarie vendute din foi'a asociatiunei din anii trecuti	12.—	
Prenumeratiune la foi'a asociatiunei dela adunarea gen. din anulu trecutulu pana la finea lui Decembre 1878	8.—	
Fundatiunea Tofaléna	1236.14	
Sum'a intratelor	79133	29

*) Tiparitu in foi separate, inpartitu la membrii adunare generale, luat in revisiune si incuviintiatu. Ilu reproducemu si noi in prescurtare pentru acei membrii si lectori, carii n'au participatu la adunarea generale, nici la cele partiali. Red.

resaritenu. Barbatu inaltiatu mai pre susu de tôte certele theologice, inspiratu numai de ferbintea dorintia a emanciparei nationale, a participatu in modu activu, la redactarea tuturor petitiuniloru subscribe de cei doi episcopi din Blasiu si Sibiiu spre scopulu acesta, in anii 1834, 1837, 1842. Éra ce a fostu Aronu Budai pentru tenerimea romanésca in Sibiiu, că si nemuritoriulu Ladislau Vaida in Clusiu, se spuna căti mai sunt din ei in viatia, despre consiliulu parintescu, de ajutoriu materiale si de recomandatiunile venerabilulu Nestoru alu timpulu seu.

Romani, conservati memori'a facatoriloru vostrii de bine, feriti-ve a cadé in peccatulu ingratiitudinei. Voi ve aveti viati'a dela betrani, éra acestia continua a vietii intru voi. Aronu Budai nu a fostu literatu si scriptoru, péna sa inse a campanitu de parte pe a multoru literati, binefacerele sale s'au manifestatu in lini-stea unei cancelarii, dara totu-deauna in modu practic si durabile. Faceti apellu la natiune, că cu ocaziunea ridicarei monumentulu pentru Papiu, se asediati una cruce modesta si de asupra osementelorui lui Aronu Budai. Cruce am disu, din cauza că elu in viati'a sa portat-au cruce grea, de si nevediu, pentru multe mii de romani.

Au mai remasu totusi inca si unele cruci vedite de a le secretariulu de finantie Aronu Budai. Acelea sunt asiediate pe turnulu si inlaintulu bisericele dela Cimeu, unde inainte de acesta cu 38 de ani se facuse biserica noua, parte mare cu spesele fericitulu Budai si cu ajutoriulu lui Contiu, totu romanu de origine din aceeași comuna, fostu directoru de poste (Postmeister) in Orasteia. Spesele la acea biserica l'a costatu câteva mii; elu simti bucuria cerésca, candu ajunse că in vér'a anulu 1841 se o védia santita si dedicata servitiulu dumnediescu. Budai era omu religiosu, fara a fi bigotu.

Et hoc nos ei posuimus monumentum.

1 Octobre st. n. 1879.

G. B.

Esite:

Secretariulu I. remuneratiune pentru redac. foiei asociatiunei „Transilvani'a“ 1878	400.—
Secretariulu II. din onorariulu anuale	300.—
„ II. pentru acoperirea speseloru cancelariei	100.—
Remuneratiunea cassariulu	200.—
„ bibliotecariulu	60.—
Unui scriitoriu	150.—
Chiria pentru localitatea cancelariei	100.—
Pentru carti cumperate pe sém'a bibliotecei	62.50
Spese extraordinarie. Din aceste s'au datu si unu ajutoriu de fl. 50 tehniculu Em. Popoviciu in Vien'a	133.10
Stipendii s'au impartitu	1110.—
Ajutoriu pentru scóle misere	500.—
„ la sodali si invetiacei de meseria	400.—
Servitoriulu cancelariei	180.—
Capitaluri scóse din cass'a de pastrare	—.—
Banii elocati successive de nou in cass'a de pastrare	766.85
Directiunile despartimentelor cercuali au retienutu din sumele intrate la acelea	139.30
Obligatiunea sortata, si banii cu care s'a cumperatu alta obligatiune ad Nr 8 si 9	180.60
Spese de caletoria a amploiatiloru, cari au participatu la adunarea din anulu trecutulu	83.96
Spese de caletoria pentru membrii sectiuniloru	174.38
Anticipatiune redactiunei foiei pana la finele anulu 1878	160.—
Sum'a esiteloru	5200.69

Detragându erogatele remanu la adun. gen. a XVIII.

Specificatiunea acestui restu:	
In bani gat'a: bancnote, argintu si meruntu	650.28
In 9 libelle de cass'a de pastrare „Albin'a“	10339.28
„ 48 actii de ale bancei gen. „Transilvani'a“	—.—
„ 6 „ institutulu „Albi'a“	540.—
„ 4 obligatiuni de Lotteria ex 1860	—.—
„ 43 „ „ statu unificate	—.—
„ 1 „ „ statu vinculata	—.—
„ 115 „ urbariali transilvane	—.—
„ 8 „ ungunene	—.—
„ 1 „ bucovinene	—.—
26 prioritati ale drumulu feratu trans. I	—.—
„ 2 actii de drumulu feratu trans.	57541.50—
Sum'a restulu de dincolo	73932.60

Titlulu fonduriloru.

Fondulu Asociatiunei	66489.20
Fundatiunea comerciant. Nicolae Marinoviciu din Reghinu	2417.50
Fundatiunea anonima din fostulu comitatu „Doboca“	1104.50
Fundatiunea Radu M. Riureanu	525.—
„ studentulu V clasa gimn. M. „Dion., Bosiota Motiu-Dembulu din Abrudu	487.83
Fundatiunea despartimentulu cercualu XVII (Reghinu) pentru infintiarea unei scóle nationale	161.59
Fundatiunea Galiana	1249.77
„ anonima „Brasiovu“	261.07
„ scolaru Tofaléna	1236.14
Sum'a de-asupr'a	73932.60

Bilantiu:

In anulu trecutulu au remasu in restu	70,725 fl. 36 1/2 cr.
In anulu acesta au intratu	8,407 „ 92 1/4 „
Sum'a cu restulu din anulu trecutulu	79,133 fl. 29 cr.
Cheltuielile au fostu	5,200 „ 69 „
Detragându acestea erogate remane la adunarea gen. a XVIII in restu	73,932 fl. 60 cr.
Combinandu restulu din anulu trec. cu celu din anulu curente, se arata unu adaosu de	3,207 fl. 23 1/2 cr.

Active:

La despartimentulu XXI Sighisior'a	42 fl. 25 cr.
La tehniculu Basiliu Michailu Lazaru	260 „ — „
La silvanistulu Pinteza Ternovianu	60 „ — „
La ascultatoriulu de filosofia Teod. Ceontea	50 „ — „
Sum'a activelor	412 fl. 25 cr.

Deposite:

Fondulu comitet. nationalu din 1861	interese- 449 fl. 94 cr.
„ pentru eternisarea lauriantulu poetu Andreiu Muresianu	le de unu anu nu 400 „ 93 „
Fondulu depusu de inteliginti'a districtulu „Cetatea de pétra“	sunt so- 36 „ 95 „
Sum'a depositelor	887 fl. 82 cr.

Sibiiu, 2 Octobre st. n. Dupa ploile de inainte cu 2 septemani urmara câteva dile reci, in câtu poteai suferi vestmentu grosu; pe la locuri mai asiediate cadiuse si ceva bruma, fora a lasa urme de stricatiune. Acuma avemu cele mai frumoése dile de tótna, in câtu dela 10 ore inainte se simte caldura de véra. Mai multe familii pléca la culesu de vii si la cura de struguri. In regiunile transilvane pe unde sunt vii, culesulu se va incepe la 4/16, in partile meridionali ale Ungariei la 1/13 Octobre. Dupa ploii caldur'a ce urmă a substitiatu bine coj'a strugurilor si partile zacharóse sunt mai simtite.

Preste totu pe unde a ploatu, semenaturile de tótna se facu barbatesce. Pretiurile cerealielor din piati'a nóstra le arataramu si in Nr. 74 din 15/27 Sept.; éra de atunci mai nu s'au schimbatu.

Reclamatatiunile asupra deselor neregularitati dela calea feratu nu mai încéta. Amu ajunsu că neregul'a se fia regula si acésta esceptiune. In anotimpulu celu mai frumosu, in lipsa totale de ploii indelungate, de torente si exundatiuni, eramu dedati se citimu pe tabla intardieri de câte 20 pana 30 minute, amu ajunsu inse, că in 29 Sept. trenulu se intardie 2 ore. Intardieri se intempla si pe airea, inse fôrte raru si in casuri cu totul extraordinarie.

(Calamitatile la posta.) Ne vinu si noue reclamatatiuni nenumerate din cauza că se ia pe la mai multe locuri porto indoitu si chiaru in patratu; si ne am informatu. Caus'a principale se afla in conventiunile internationale inchiaiete intre diverse staturi, éra a dou'a in gros'a ignorantia a mai multoru functionari carii se afla in cërta permanenta nu numai cu geographi'a generale, ci chiaru si cu topographi'a tiei lor; éra fiinducă sunt pedepsiti aspru pentru erori, ei de frica iau mai bine porto indoitu sau si inpatratu. Esista si conventiune noua, generale, inchiaieta intre mai multe staturi, dara inse nu o cunosc multi, nici unii functionari, apoi publiculu celu, mare nici că visédia de ea. Pentru publiculu nostru insemnamu asta-data numai urmatóriele:

Daca ai a face cu mai multe tieri, buna-óra că comerciante ori literatu, cumpara'ti tarif'a postei esita pe a. c. 1879 cu 20 cr. si o studiédia.

In laintulu monarchiei nóstre porto la scrisóre simpla e 5 cr., daca inse o pui neplatita, pedepesci pe adressatulu primitoriu, care daca vrea se o citesca, platesce indoitu, 10 cr., sau că ti-o refusa că unu pasquili si atunci nu ti-ai ajunsu scopulu.

Mai greu ne este a intretiné corespondenti'a cu Romani'a. Las' că tarif'a postei si a telegrafiei romanesci este fôrte exagerata in comparatiune cu ale altoru staturi, dara apoi cursele sunt inpartite dupa zone. Asia de ex.: Din Bucuresci pana la Brasiovu, Sibiiu, Blasiu si pana in Murasiu platesci porto simplu 15 centesime si dela noi incolo 5 cr. Din contra dela Clusiu si din alte puncte din a dou'a zona, porto simplu este indoitu, adeca 10 cr., si daca nu ai pusu 10, iti ia in Bucuresci 55 centesime, care facu in moneta de auru 22 cr. v. a. éra in bilete hipotecarie 25 cruceri v. a. si asia mai departe, in acésta proportiune. — Mesageriile (pachete etc.) in Austro-Ungari'a au porto regulatu dupa greutate si distantie si este mai eftinu decâtu odinióra. In Romani'a nu'i mai sci dá de capetai; apoi la sigilarea pachetelor atatea metode cãsi expeditori. Asia este si cu recomandarea scrisoriloru: unii oficiali si speditori ceru se le pui 3, altii 5 sigile, altii te lasa si numai cu câte unu sigilu, precum s'a introdusu si la noi de antierti încôce că regula, adeca la scrisori recomandate, in care se nu fia bani, unu singuru sigilu.

Cu asia numitele carte sau bilete de corespondentia este érași o mare secatura. Pe cele din Romani'a se vedu tipariti 5 bani, daca inse va veni, fia si numai pana la fruntarie, de ex.: Turnu-rosiu, Predealu etc., trebuie se mai puna 5 bani, că de nu, primitoriulu platesce 20 bani. Asia si pe cele de aici stau tipariti 2 cr., dara trebuie se mai lipesci 2 cr., daca vrei se mérga in Romani'a. Decátu asia, mai bine cassate din comunicatiunea internationale, că se nu devina unu mijlocu de a exploata pe publiculu ametitu de atátu amaru de conventiuni, tarife, regulamente.

La diariile politice din Romani'a platimu aici regulatu porto indoitu, adeca câte 2 cruceri v. a. preste marc'a sau timbrulu platitu in Romani'a, de unde urmédia, că de ex. unu diariu ce ese in 300 Nri pe anu, pre noi ne mai costa preste abonamentu inca 6 fl. v. a., care facu 15 franci in auru. Cu alte cuvente: la productele pressei periodice nu esiste nici o reciprocitate, care se fia fostu prevediuta in conventiunea postala. Acésta lipsa de reciprocitate este in casuri nenumerate identica cu oprirea diarielor ce esu in Romani'a, din monarchi'a austro-ungurésca. Se pare inse, că necum altora, dara nici chiaru editoriloru si redactoriloru din Romani'a nu le prea pasa de acea anomalia rusinatória, mai alesu dupace acuma se desdaunara cu miile (??) de lectori turci, tataru, cerchesi, bulgari, greci si gagauti din Dobrogea.

Chiaru si intre Cis- si Transilvani'a sunt óresicare divergentie, care uneori se prefacu si in chicana. Marcele austriace n'au nici-o valóre in Ungari'a. Preste acésta in tierile cislaitane se mai ia dela diarie una specie de porto, despre care ni se scrie si dela Bucovin'a, fara a'i precisa natur'a lui. Dela Vien'a vedemu numai atátu, că post'a scrie pe adress'a „Societatiei academice Romani'a

juna": „Weder Zustellungsgebühr entrichtet, noch abgeholt: wurde mehrmals avisirt.“ Se fia tax'a ducerei la casa?

Romania.

Pre candu lectorii nostrii esteri voru avea aceste linii sub ochii loru, in camer'a constituanta si de revisiune a Romaniei se va fi terminatu si votatu in vreunu intielesu acea cestiune fatale, care tine pe tota natiunea in asteptare si agitatie febrile mai bine de unu anu. Intielegemu aci cestiunea religiunei, concentrata inse in cestiunea jidovésca si de aci prefacuta cu totu dreptulu in cestiune de nationalitate si de existenta politica a Romaniei. Intr'aceea agitatieuna in pressa si in cluburi curge cu amaratiune si inversiunare; inputari si incriminari reciproce cadu cá grindin'a. Este inse unu adeveratu fenomenu (aparitiune), cá tocma aceia, pe cari lumea romanésca ii cunosce de multu cá pre cei mai vinovati la invasiunea si cutropirea Moldovei prin jidovi, au curagiulu astadi cá se se dea de cei mai mari patrioti si nationalisti. Dela a. 1834 pana in a. 1849 cátu a duratu domni'a lui Michailu Sturdza, jidovii din Russi'a si din Galiti'a au avutu din tote partile intrare libera, fóra nici-o pedeca. Migratiunea s'a continuatu si sub Grigorie Ghica-voda, pana in a. 1854, candu apoi cu ocaziunea resboiului orientale au navalitu pe urm'a trupeloru russesci si apoi pe a celor austriace cu diecile de mii. Dupa inceptarea invasiunei austriace, sub asia numit'a Caimacamia adeca locotenentia (Vogorides), sufletu de omu nu a ingrijitu cá se vedea, ce straini si cáti au intratu in tíera, ce facu ei acolo si cum traiescu. Invasiunea s'a continuatu si sub domni'a lui Alexandru Ioanu I Cusa, si se adeverescu pe deplinu revelatiunile diarielor straine, cá cei mai multi jidovi vagabundi s'au stracuratu in Moldov'a prin dare de bani, prin mituirea functionariloru dela fruntarie, vami, carantine etc., éra apoi proprietarii ii luá sub protectiunea loru chiaru si contra subprefectoru, in casu candu acestora le trecea cáte odata prin minte cá se'i intrebe de unde au venitu. De alta parte inse si atáta este prea adeveratu, cá in Moldov'a totudeauna au fostu jidovi, precum arata si principele Dimitrie Cantemiru in scrierile sale; éra dupa statistic'a lui Sutiú publicata la a. 1849 in Jassi, pe atunci era in Moldov'a preste 50 mii de jidovi. In aceeași epoca voru fi fostu si in Munteni'a cá vreo cincii mii, acestia inse parte mare evrei spanioli, carii se paru a differi de cei nemtiesci atátu dupa origine cátu si dupa caracteru, apoi si in confessiunea religiósca. Sciindu tote acestea si alte informatiuni inportante care n'au locu acilea, noi in locu de a ne sparia de list'a ministeriale cu 1074 de persóne, mai virtosu ne miramu, si ne vomu bucura vedendu, cá erorile si blastematiile din trecutu se potu corege numai cu atáta, se póte indestula si despotic'a conditiune inpusa de cátra diplomati'a européna.

Scrieramu mai susu cuvintele de natiune si nationalitate. Ne aducemu fórté bine aminte de unele dile de inainte cu 15 si 20 de ani, pre candu barbati de statu, chiaru si ómeni literati, professori, advocati etc. isi batea jocu de romanii ardeleni si banatieni ori-candu acestia le vorbia cu entusiasmui usitatu la ei, despre natiune si nationalitate. Pe atunci multi moldavo-romani nu pricepea, de ce tréba e nationalitatea, daca cineva cultiva patriotismulu. A trebuitu se'i ajunga acésta lovitura jidovésca dreptu in cóstele de a stang'a, pentru cá pe eruditii domni si coconi se nu'i mai audi strigandu in batjocura: „Ce natiune, ce nationalitate? Ce va se dica acestu fanatismu ardelenescu? Omu si omu! Tóta omenimea se fia o singura natiune. Cosmopoliti se fimu, daca pretendemu a trece de ómeni civilisati!“

Cu totulu altu-ceva vedemu astadi. Fostii publicisti cosmopoliti, deputati din tote partile tieiei, senatori venerabili, striga unisono: „Vai si amaru de noi, nationalitatea ne este in periculu si cu ea patri'a!* Intru atáta s'au schimbatu in acésta privintia ideile si sentimentele ómeniloru, in cátu „Romanulu“ are tota dreptatea daca constata acésta mare prefacere in primulu seu din 18/30 Sept. a. c. in urmatorii termini demni de totu respectulu: „Intre ideile care neaperatu trebuie se faca parte din capitalulu morale alu unei natiuni ce vrea se traiesca, simtimentulu nationalu trebuie se ocupe loculu de capetenie.

Elu este nu numai o necesitate esentiala, ci si una din conditiunile de esistencia si de prosperitate pentru o natiune.

De aceea, preocuparea contanta a nóstra si a

partidei pe care avemu onórea de a o presentá, a fostu de a inspira, de a desvolutá si intari acestu simtiementu, de a-i dá acea consciintia de sine, care singura e in stare de a'lu face se se manifeste la trebuintia, cu taria si eficacitate.

A nutri acésta actiune nationala éra o vina si a o manifestá o crima. Nu potemu se nu ne felicitamu, vedendu cátu de departe a ajunsu natiunea nóstra in desvolutarea acestui simtiementu etc.“

— Listele nominale compuse dupa unele categorii, ale acelor evrei, carii daca voru cere, voru si castiga drepturile civili si politice in Romania, se vedu publicate. Reproducemu si noi aci categoriile sau clasele, cum si listele, cu esceptiune de cea lunga a soldatiloru gregari. Din acestea se vede, cá indigenatulu se promite numai acelor evrei, carii si-au castigatu in adeveru merite pentru patri'a romana. Aci inse trebuie se observamu prea bine, cá intre acestea persóne si familii sunt mai multe, care'si au proprietatile loru de case, anume in capitale, de inainte cu 50—60 de ani, care facu comerciulu hereditu dela parintii si mosii loru in Romania, éra de libertatea religiósca perfecta s'au bucuratu totu-deauna. Acelea familii au avutu de facto, in realitate, si pana acum drepturi civili, le-au lipsitu numai cele politice, cá nu au participatu la legislatiune, la gubernarea si administratiunea publica. Dara barbatii inca pe atáta de cultivati si civilisati din poporulu romanescu de religiunea christiana gr.-orientale din Transilvani'a n'au patitu totu asia pana in a. 1848, si astadi nu stau ei multu mai reu decátu jidovii din Romania?

Tabel'a I. Israelitii, cari au servitu si serva in armata:

Ofiari si medici de armata, 10.

Ostenii, cari au luat parte in campani'a din 1877/78, 202.

Ostenii aflati presenti séu in reserva, dar' cari n'au luat parte in campania, 622.

Cei cari au fostu reformati dela 1870 si pana astadi, 29.

Familiele osteniloru israeliti, cari au muritu supt drapelu, dela 1870 si pana astadi, 20.

Tabel'a II. Israelitii, cari au obtinutu diplome in tíera de universitate séu de bacalaureatu, in numeru de 44.

Tabel'a III. Israelitii, cari au obtinutu diplome in streinatate, de universitate, si cari esercita professiunea loru in tíera, in numeru de 47.

Tabel'a IV. Israelitii, cari au facutu donatiuni statului, séu cari au infiintiatu stabilimente de binefacere séu de educatiune, 2.

Tabel'a V. Israelitii, cari au stabilitu si posedu stabilimente de comerciulu séu de industria, in numeru de 85.

Tabel'a VI. Israelitii, cari au scrisu si tiparitu opere in limb'a romana, in numeru de 13.

— Bucuresci 18/30 Septembrie, Inaltimea Sa principele Alesandru I. Domnulu Bulgariei a sositu astadi in capital'a Romaniei. La Giurgiu I. Sa fu intimpinatu pe la 10 óre de cátra dn. generalu Cernatu si colonelu Pastia, éra in capitala trecédu pe la gar'a Filaretu si venindu la statiunea Cotroceni, aci fu primitu de Alteti'a sa regala Domnitoriulu Romaniloru, insoçitu de d-nii ministri, de cas'a civila si militara si de auctoritatile municipale. La descinderea din trenu, principele Carolu ii strinse man'a cu cordialitate, apoi dupa ce schimbara câteva cuvinte cu ministrii si cu altii, ambii suverani punendu-se in trasura au intratu in palatulu dela Cotroceni, éra cei optu barbati bulgari, 2 civili si 6 militari condusi totu acolo de cátra dn. maresialu au luat cu totii dejunulu cu I. I. L. L.

— La scólele militare se primescu tocmai acum elevii prin depunere de examenu din clasele civili, in care voru fi invetiati pana acum. La scól'a milit. din Bucuresci au concursu 72 de tineri, dara locuri vacante in institutu sunt numai pentru 22.

ACADEMIA ROMANA.

Sessiunea extraordinaria.

Processu-verbalu Nr. 31.

Siedinti'a din 28 Iuniu st. v. 1879.

Din procesulu verbale dela 29 Iuniu st. v. scótemu numai continuarea desbaterei asupra proiectului de regulamentu, care póte interessá pe toti literatii nostri.

Art. 59. se admite fóra discussiune.

La art. 60. relativu la absentarea membriloru dela siedintiele sessiunei generale d. Maniu observa, cá proiectulu asia cum e redactatu pare a avea tendinti'a a desfiintá art. 27 din statute. D-lui nu intielege ce consecentia ar potea avea, déca absentarea in cursu de

doue sessiuni consecutive va fi considerata cá casu gravu? Óre acésta presume escluderea membrului? Atuncea cum s'ar inpacá cu principiulu odata admisu, cá membrii alesi nu potu fi esclusi?

D. Chintescu dice cá acésta cestiune a fostu ridicata cu ocaziunea discussiunei statuteloru; atuncea inse nu s'a resolutu, ci s'a rezervatu pentru cá se se prevedea in regulamentu. Acuma inse vede cá regulamentulu nu este mai claru.

D. Odobescu replicandu dice, cá nu crede se fia o contradicere. Regulamentulu trebuiá se preveda casuri de dificultati, care se potu presentá. D-lui aduce aminte cáte discussiuni s'au urmatu in sinulu societatiei academice despre inconvenientulu nevenirei unora dintre membrii sei la lucrarile sessiuniloru anuale. Ori cátu de mari inse au fostu aceste inconveniente, societatea nici odata n'a venitu la mesur'a escluderii, pentru membrii aceia, cari numele si reputatiunea loru i-au facutu onóre, dar' din motive diverse nu au potutu veni chiar' de diece ani trecuti. — Casurile anume nu se potu prevedea, fiindu cá potu se vina fórté diferite, dara ori cum, potu se dea motive de deliberatiuni si decisiuni.

D. Maniu revenindu intréba inca odata, cá ce ar potea se se faca candu unii membri nu ar potea veni? si cum se lasa la hasard positiunea loru?

D. Aurelianu crede cá d. Maniu se insiala. Regulamentulu trebue se preveda asemenea casuri, care potu se fia piedica lucrariloru celor mai seriósce ale Corpului. D-lui pune ipotes'a, cá maiortatea membriloru unei sectiuni se absentédia si astfelu ea nu póte face nimica. In asia casu óre nu e in dreptu plenulu Academiei, cá se ia o mesura?

D. Babesiu dice cá dispositiunea articolului nu pre-judeca de locu statutele. Elu nu crede cá se se escluda membrulu ce ar fi in imposibilitate de a se presentá la sessiune, ci dá dreptu Academiei se deliberedie asupra modalitatii, póte chiar' a modificarei statuteloru spre a nu se inpedicá in lucrarile sale. Acésta necesitate nu se póte negá in astfelu de casuri; pentru acésta dar' sustine textulu articolului.

Se cere inchiderea discussiunei, dar' d. Laurianu, cerendu cuventulu si acordandui-se de adunare, sustine cá intre articolulu acesta si statute nu vede o armonia perfecta. D-lui, din convictiune, este pentru acestu articulu asia cum este formulatu; dara se teme de aplicarea lui, cá-ci nu admite cá unu articulu din regulamentu se póta desfiintá unu articulu din statute. D-lui mai curendu prefera a reveni asupra statuteloru, care i se paru vitiósce; sau de nu, afla cá mai logicu este cá articolulu propus de regulamentu se se stérgea.

D. Hasdeu dice cá tota discussiunea pe care o ascultá, crede cá vine din cauza cá unii din membrii nu intielegu articolulu dupa adeveratulu seu spiritu. — Nu e vorb'a de a esclude pe unu membru din sinulu Academiei, ci e vorb'a, cá déca nu vine in cursu de mai multi ani si daca din caus'a absentarii sale lucrarile Academiei ar suferi, atuncea acésta se fia obiectulu unei discussiuni si decisiuni din partea Academiei.

Cerenduse inchiderea discussiunei, art. se pune la votu si maiortatea ilu admite.

La art. 61 se propune acordarea de concediuri din partea adunarii in timpul sessiunei generale. D. Romanu observa, cá acestu articulu e inutilu si cere suprimarea lui.

D. Sionu sustine acésta pentru cuventu, cá cererea de concediu este inutila pe cátu timplu prescrie o sanctiune pentru acelu ce s'ar absentá fóra concediu.

Acésta propunere sustinuta si de d. Laurianu, se aproba si art. 62, din proiectu se face art. 61.

Articolii urmatori pana la 66 inclusivu, dupa órecari discussiuni, se adopta.

Art. 67, relativu la indemnizarea spesseloru de calatorie, dupa mai multe discussiuni si amendamente asupra aliniatorulu subt liter'a A B, si C, se admite cu urmátorea redactiune:

a) Voru primi unu adaosu de diece lei pe di, cei cari locuescu la o distantia mai mica de 400 kilometre.

b) Voru primi unu adaosu de 20 lei pe di, cei cari locuescu la o distantia intre 400 si 800 km.

c) Voru primi unu adaosu de 30 lei pe di, cei cari locuescu la ori ce distantia mai pre susu de 800 kilometri.

Articolii urmatori, pana la numerulu 70 inclusivu cu care se inchieie partea a dou'a din regulamentu, se admitu fóra discussiune.

D. presiedinte propune la votulu Adunarei alegerea d-lui Emanuilu Bacaloglu, professorulu de fisica la universitatea de Bucuresci, recomandatulu de sectiunea de sciintia spre a fi membru alu Academiei, aducédu aminte prescriptiunea statuteloru, cá din numerulu membriloru aflatori in siedintia, candidatulu trebuie se intrunésca doue treimi.

Se procede la votarea prin bile, fiindu 18 membrii presenti.

Resultatulu scrutiniului: 14 bile albe, pentru; 4 bile negre contra.

D. presiedinte proclama pe d. Emanuilu Bacaloglu de membru alu Academiei romane.

Siedinti'a se ridica la 12 óre.

Presiedinte, Ioanu Ghica.

Secretariu ad-hoc, G. Sionu.

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Demetriu Ratiu, proprietariu in Turd'a si soci'a sa Mari'a Ratiu nascuta Oláh, in numele loru si alu ficeloru sale Nin'a maritata Campeanu, Id'a maritata Ludovicu Csato advocatu archiecesanu in Blasiu, si Victori'a maritata Ioanu Meszáros advocatu in Turda, si in numele filoru acestora cu ánim'a infranta de

dorere anuncia mórtea fiului, respective fratelui siunchiului lor

Dr. Vasiliu Ratiu,
advocatu in Turd'a,

care dupa unu morbu greu de 3 ani, adi la 2 óre diminéti'a, in etate de 38 ani isi dete sufletulu in manile Creatoriului.

Remasitiile pamentesci, bincuentaundu-se dupa ritulu bisericescu gr.-cat., s'au depusu spre repausu eternu in 1 Octobru a. c. la 3 óre d. a. in cintrimulu din Turd'a.

Fia-i tierin'a usióra!

Turd'a, 29 Septembre 1879.

— (Himen.*) Domnulu Procopiu Cuteanu doctórandu in drepturi, s'a incredintiatu in 25 Septembre a. c. cu d-sióra An'a Maieru, fic'a proprietariulu Gavrilu Maieru din Clusiu; é'r' actulu cununieii lor se va celebrá in 12 Octombre st. n. la 4 óre a. m. in biserica gr.-c. din Clusiu, la ce-i dorimu cá pasiulu inceputu se fia incununatu cu indestulare si fericire!

Bibliografia.

— Notiuni de Aritmetica practica copriindu: Fractiunile vulgare, decimali si numerii complexi. — sistemulu metricu cu transformarea mesuriloru noue in cele vechi si vice-versa. — Raporturi si Proportioni: Regule de trei, de interesu, de scontu, de repartitiune si de societate (cu deslegarea problemelor prin metod'a proportiuniloru séu a comparatiunei termineloru si a reducerii la unitate). — Regul'a de amestecatura. — Numeróse exercitiu de calculu si probleme. — Lucrate conformu programei scóloru primare pentru usulu classeloru III. si IV. primare de ambe-sexe de Barbu Stefanescu, institutore publicu de class'a IV. primara in Bucuresci. — Opu autorisatu si adoptatu, cá carte didactica, in mentionatele classe primare, de on. ministru alu instructiunei publice si alu culteloru. Editiunea VI. Revediuata, corectata si inavutita.

— Discursu asupra divortiuului in aplicatiune, pronunsiatu de Ioanu Pretore, procurorele generalu alu curtii de apelu din Bucuresci urmatu de respunsulu d-lui prim-presiedinte Ad. Cantacuzen la 16 Augustu 1879, cu ocasiunea inceperii anulu judiciaru 1879/80.

*) Tramisu dela unu amicu alu sponsiloru.

Red.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

Capitolulu X.

Urmare.

Unu corpu politicu se póte mesura in doua moduri, adeca: dupa intinderea teritoriulu si dupa numerulu poporatiunei, si intre aceste doua mesuri trebuie se se afle proportiunea convenabila, ce are a se da marimei Statulu. Ómenii facu Statulu si pamentulu nutresce pe ómenii, raportulu deci este cá pamentulu se fia suficiente pentru nutritiunea locuitoriloru sei si cá se fia atáti locuitori, cáti póte nutri pamentulu. In proportiunea acésta se afla maximulu de fortia alu unui numeru datu de poporatiune: pentru cá déca terrenulu este prea mare, aperarea lui devine onerósa, cultur'a nesuficienta, productulu superfluu, si acésta este caus'a cea mai de aprópe pentru resbele defensive. In casulu contrariu Statulu se afla, pentru implinirea neajunsuriloru sale, espusu la discretiunea veciniloru sei, si acésta este caus'a cea mai de aprópe a resbeleloru ofensive. Ori ce poporu, care prin positiunea sa nu are alta alternativa decâtu comerciulu séu resbelulu, este slabu de sine, elu depinde dela evenimentele si elu nu are nici odata decâtu o esistencia nesigura si scurta. Elu séu subjuga si astfelu isi schimba situatiunea, séu este subjugatu si este nimicitu. Elu nu póte se'si conservedie libertatea, decâtu séu remanendu micu, séu devenindu mare.

Intre intinderea pamentulu si numerulu locuitoriloru, care se corespondia, nu se póte calculá unu raportu ficu, din cauza cá se afla diferentia in calitatea pamentulu, in gradele de fertilitate, in natur'a productiuniloru sale, in infuinti'a climei, cátu si pentru diferentiele ce se potu observá in temperamentulu locuitoriloru, ditre cari unii consuma puçinu intr'a tíera fertila, éra altii cu multu mai multu pe unu pamentu ingratu. Preste acésta mai trebuie a se luá in considerare si fecunditatea femeiloru, ceea ce póte fi favorabile poporatiunei séu nu, in conditiunile tieriei, si in fine la cantitatea ce póte sperá legislatoarele se produca prin asediementele sale: astfelu cá elu se nu isi basedie opiniunea sa numai pe aceea ce vede, ci si pe aceea ce prevede; a nu se margini numai la starea actuala a poporatiunei; ci si la aceea, la care va ajunge firesce in viitoriu. In fine mai

sunt inca o mie de casuri in cari accidente locale si particulare pretindu séu permitu, cá se ocupe mai multu terenu, de cum pare a fi necessariu. Astfelu se va intinde mai tare intr'o tíera muntósa, in care productiunea naturala, adeca lemnulu si pásiunile pretindu lucru mai puçinu, unde precum ne spune esperiinti'a, femeile sunt cu multu mai fecunde cá in siesu si unde unu mare teritoriu inclinat, nu ofere decâtu o mica basa orisontala, singura pe care póte comptá vegetatiunea. Din contra, la tiermurele marii se póte restringe chiar' intre stenci si pamentu aprópe sterilu, pentru-cá aceea pescuitulu suplínescu in mare parte productiunea pamentulu, pentru cá locuitorii trebuie se traiéscu mai inghesuti, pentru cá se póta respinge pe pirati si pentru cá este cu multu mai usioru a desiértá tíer'a prin colonii, de locuitori de prisosu.

Pre langa aceste conditiuni, pentru de a forná unu poporu, mai este inca un'a de lipsa, pe care nu o póte suplini nici una alta, si fara care tóte celelalte sunt inutile si aceea este: cá se domnésca bun'a sare si pace, pentru cá timpulu in care se formédia unu Statu seamana cu acela, candu se formédia unu batalionu, in care corpulu este mai puçinu capabilu de resistentia si fórté usioru de a fi nimicitu. Intr'o desordine absoluta ar potea resistá mai bine, decâtu in momente de fermentatiune, in cari fiacine se ocupa de interesele sale, éra nu de periculu. Déca in astfelu de timpu criticu s'ar ivi unu resbelu, o fóméte séu o seditiune, atunci Statulu este pierdutu.

Prin acestea nu se néga inse, cá in astfelu de timpuri furtunóse nu s'au stabilitu multe gubérne, inse atunci tocmai acele gubérne sunt cari distrugu Statulu. Usurpatorii provóca séu alegu totudeauna astfelu de momente de turburari, pentru cá favorisati de terórea publica, se faca a se primi legi destructive, pe cari poporulu nu le ar fi primitu nici odata cu sange rece. Alegerea momentulu de institutiuni este cea mai sigura caracteristica, prin care se distinge oper'a unui legislatoare de aceea a unui tiranu.

Oara care poporu este capabile pentru legislatiune? Acela care dejá se afla legatu prin óresicare uniune de origine, de interese séu de conventiuni si care nu au portatu inca adeveratulu jugu alu legiloru; acela, la care obiceiurile si supertiunile inca nu sunt prea inradacinate; acela care nu se teme a fi sugrumatu prin o invasiune subita; acela, care fara de a se amestecá in afacerile veciniloru sei este in stare a resistá fiacaruia din ei, séu a se folosi de unulu pentru a respinge pe celalaltu; acela in care fiacare membru póte fi cunoscutu de toti si in care singurateculu nu i se inponu sarcini mai mari, decâtu cum nu le ar potea purtá; acelu, care se póte lipsi de tóte celelalte popóra;*) acela, care nu este nici avutu, nici seracu si'si este siesi de ajunsu; in fine acela, care unesce fortia de resistentia a unui poporu nou. Aceea ce face penibile oper'a legislatiunei nu este aceea ce are de a se introduce, ci aceea ce trebuie distrusu, si aceea ce face cá reusit'a buna se fia atátu de rara, este imposibilitatea de a aflá simplicitatea naturei unita cu trebuintele societati. Este adeveratu, cá tóte acele conditiuni se afla cu greu adunate la unu locu. Dara de aceea se vedu si asia State puçine bine constituite.

Mai esista in Europ'a o tíera capabila de legislatiune si acésta este: insul'a Corsic'a. Curagiulu si constantia cu care acestu bravu poporu au sciutu se isi castige si se isi apere libertatea, merita cá vreunu omu intieptu se'lu invetie a si-o conservá. Am órecari presimtiri, cá intr'o di acésta insula mica va puue in mirare Europ'a intréga**)

(Va urmá).

*) Déca din doue popóra vecine, unulu nu s'ar potea lipsi de celalaltu, apoi acésta ar fi o situatiune fórté apasátore pentru celu dintaiu sf fórté periculósa pentru celu de alu doilea. Ori ce natiune intielépta, in astfelu de casu, se va încercá a eliberá cátu mai curendu pe celalaltu, de acea dependantia. Republic'a Thascala, inchisa in imperiulu mecsicanu, au preferitu a se lipsi mai bine de sare, de cátu se o priméscu dela Mecsicani chiar' si gratuita. Intieptii Thascalani au vediuatu curs'a ce se ascundea subt acea liberalitate. Ei si-au conservatu libertatea in acelu Statu micu, inchisu in acelu inperiu mare, au devenitu in fine instrumentulu ruinei sale. Not'a lui J. J. Rousseau.

**) Pana acuma presimtirile filosofulu dela Genf nu s'au realizatu, pentru cá Corsic'a, patri'a lui Napoleonu I, fu data Franciei la anulu 1768 dupa unu resbelu de libertate cu Genu'a, ce durá peste 40 de ani. Not'a Traduc.

Post'a Red. Blasiu. Va esi in Foisióra.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vien'a, 25 Septembre

Galbinii imperat. de auru	fl. 5.58 cr.
Moneta de 20 frauci	„ 9.33 „
Imperialu rusescu	„ 9.35 „
Moneta germana de 100 marce	„ 57.60 „
Sovereigns englesi	„ 12.— „
Lira turcésca	„ 10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ —.— „

Concursu.

(102) 1—3

Comitetulu pentru edificarea bisericei gr.-cath. romane din comun'a Baitiu situata in Salagiu, dieces'a Gherlei, protopopiatulu Basesciloru, a decisu a o edificá prin intreprisa. Spre acestu scopu se publica concursu de licitatiune minuendo, pe **12 Octobru a. c. st. n.** in Baitiu. Intreprindietorii sunt invitati, cá pe langa depunerea de 10% cá vadiu se se presente si cu planurile loru proprie si devisu de spese. Marimea bisericei este a se computa pentru 1500 de sufete.

Baitiulu la 24 Sept. 1879.

Georgiu Pap,
presiedintele comitetulu.

Esaminata din partea primeloru colegii medicinale din Germani'a si concessionata din partea inaltei c. r. locotenentie din Ungari'a, pentru eminent'a sa aplicare

Pendi'a artritica

se intrebuintiédia cá primulu midilocu iute si siguru vindecatoru in contra: sioldinei, reumatismulu (in extremitati si spinare), foculu viu séu or'altulu, in contra a ori ce spasmuri de manii si picioare si cu deosebire convulsivulu de vine, inflarea extremitatiloru si jungiuri.

Se afla in pachete impreuna cu avisulu de intrebuintiare á 1 fl. 05 cr. indoiu de tari pentru suferintie grele á 2 fl. 10 cr. v. a.

Renunutilu medicu Dr. Hufeland dice in opurile sale medicale: Existe doue morburu in contra carora sciinti'a medicala se pare cá au cautatu in zadaru medicamente eficace; acestea sunt: reumatismulu de capu si „podagr'a“; acelu medicamentu este aflatu prin intrebuintiare pendi'e artritice mentionata mai susu.

Plastrulu universalu parisianu

se intrebuintiédia in contra tuturoru raneloru, capturi si inflaturi, in contra deg.raturiloru la picioare (ochi da gaina). O cuthie impreuna cu avisulu de intrebuintiare costa 35 cr. v. a.

Nefalsificatu se afla de vendiare:

- In Sibiiu la magazinulu de galanterie a. d. J. F. Schneider;
- „ Bistriti'a la d. Rudolf Fleischer;
- „ Brasiovu la farmacia d. Eduard Kugler;
- „ Clusiu la farmacia d. Johann Wolf si la Engel;
- „ Jassi la farmacia d. Engel, Strad'a mare, langa pórt'a Curtii;
- „ Bucuresci la farmacia d. Brass;
- „ Belgradu la farmacia d. Dilber;
- „ Cernautiu la farmacia d. Alth;
- „ Suceava la farmacia d. Finbert.

(92) 4—6

Depositoriulu principalu de expeditiune, prelanga rabatt corespondietoru se afla in Bud'a-Pesta la d. farmacistu Jos. von Török, Königsgasse Nr. 7.

SPIRTU ARTRITICU

inventatu de Heinrich Bloch in Eger (Boemi'a), recunoscutu presta totu cá medicin'a cea mai sigura contra sioldinei si reumatismulu, aplicandu in 24 de óre si frecandu cu ea partile dureróse, sioldin'a si reumatismulu încéta cu totulu. Pretiulu unei sticlute este de 60 cr. v. a.; tramisa cu posta la comanda, sau pe langa assignatiune 66 cr. v. a. Celoru care ilu voru luá spre vendiare in comisiune, li se dá unu rabatu corespondietoru. In tóte cetatile mai mari se deschidu depositore. Am in posesiunea mea mai multe nii de ateste si scrisori de multiamita pentru precelenti'a acestei medicine. Comandele se executiédia totudeauna cu întórcerea postei in modulu celu mai conscientiosu.

Heinrich Bloch in Eger (Boemi'a)

proprietariu alu medaliei de auru pentru arte si sciintia.

In calitate originala se afla: in B.-Pest'a la Josif Török, Timisióra la Ernest János, Stefanu Tárcsay si C. M. Jahner la „Regele ungurescu“, in Pojon la Feldenek Ferenc si la Soltz Reszo la „St. Marton“ in Szeghedin la Barcsai Caroly, Makon Josef si Csikós N., in Zagrabia la Mittlbach Zsigmond, in Eszek la Dienes J. C., in Sibiiu la Morscher W. Fr. in Brasiovu la Stenner J. la „leulu de auru“, in Clusiu la Székly Miklos si la tóte farmaciele mai mari din tíera si strainetate. (90) 8—10

Anuntiu de carti.

bros.

- Gram'a A. Dr., Elemente de istoria bisericesca universale si particularia a Romaniloru pentru gimnasie superióre greco-catolice si pentru alte institute mai inalte . . . . .
- Mauliu J., Cursu practic si gradatu de compositiuni si de stilu pentru usulu classeloru secundarie de ambe sexe Cursulu superioru . . . . .
- Mesiota Dr. J. G., Geografia si istoria dupa W. Pütz. Vol. I evulu vechiu . . . . .
- Munteanu-Solomonu, Computulu mentale si cu cifre pentru scolele poporali dupa Dr. Fr. cav. de Mocnik. Partea II leg. . . . .
- Popescu Nicolau, Manualu de geografia pentru clasea I gimnasiale . . . . .
- Sioinescu J. N., Mórtea lui Radu VII de la Afumati . . . . .
- Drama in 4 acte . . . . .
- Constantinu Basarabu Brancoveanulu. Trag. in 5 acte . . . . .
- Diurpaneu ultimulu Decebalu alu Daciei. „ „ 5 „ . . . . .
- Sioinescu S. N., Virtutea militara, Poesii . . . . .
- Vlassa G., Manualu de aritmetica pentru gimnasiale inferióra dupa Dr. Fr. cav. de Mocnik. Partea I pentru prim'a si a dou'a clase . . . . .

Se afla de vendiare la

W. Krafft in Sibiiu.

NB. La cerere se voru spedá carti singurateco si subt legaturu (Kreuzband), dar' atunci pentru francare se urca pretiulu lu 10%. Sum'a acésta ni se va tramite priu assignatia postala d'odata cu comand'a.

Catologulu celu mai nou se inparte gratis si franco oricui ilu-va cere.

Se primescu

(101) 2—3

douí tineri bine crescuti, cu celu mai puçinu patru classe elementarie, cá

invetiacei de negutiatoria.

In privinti'a conditiuniloru a se adressá la dn. comerciante Bucuru Popoviciu in Hatiegu.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiiu.